

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

Tisza öröksége.

Lezárták Tisza Kálmán szemfödője felett az érckoporsó födelét és elhelyezték a halottat ősei mellé, abba a sírboltba, melyben a családnak örök pihenésre tért tagjai alusszák nagy álmaikat, és a melynek bejárata felett biztatón ragyog a keresztény élet reményiségének legvigasztalóbb szava: Feltámadunk.

Oh igen, a geszti sírboltban nyugvó hamvak felett lesz feltámadás. De lesz-e feltámadás az elhunyt államférfiú politikai alkotásai felett? Mit is alkotott? olyan nehéz hamarjában megmondani. Nem alkotott semmit sem, csak létesített egyet-mást, a mi cselekvés volt, és a miből eredmény lett, de a miből alkotás nem keletkezett. Megcsinálta a fúziót a Deák-párttal és a főrendiházi reformot, kétszer kötött gazdasági egyezséget Ausztriával, keresztül vitte Bosznia okkupációját és a véderőről szóló törvényjavaslatot, átalakította a vármegyei szervezetet és az alkotmányos joggyakorlatot.

Létesített még sokat, de nem alkotott semmit sem. A politika tudományában és az államkormányzat művészetében alkotás csak egy olyan mű lehet, mely eredeti, önálló felfogással a hazai intézmények ősi talaján épült fel és a nemzet

anyagi és erkölcsi erejének megizmosodását nagy arányokban előmozdítja. Az ilyen mű mindig korszakalkotó, s ha talán nem népszerű is, de áldásos, bő forrása a nemzeti öntudat fejlődésének, vagy a népjólétnek. A kik megalkotják, azok igazi vezérelmek, nagy feladatokra hivatott fiai a hazának.

Tisza Kálmán művei az államférfiúi cselekedeteknek nem ezen fajából valók. A mit létesített, az vagy plágium, becsempészett mintáknak szellemtelen utánzata, vagy kormányhatalmi érdektől sugallt, kontár kezekkel összetákolt fércmű, vagy egyszerű ténye a végrehajtó hatalomnak, adminisztratív jellegű intézkedés, egy nagyobb elme gondolatának, egy erősebb szellem nagyszabású tervének megvalósítása.

De még sem. Van Tisza Kálmánnak alkotása is, van műve, mely egészen az övé. Van kormányférfiúi hagyatéka, mely nem szállt vele a sírba, hanem hivatva van még sokáig őrizni emlékét és fenntartani azokat a kapcsolatok, melyek Tiszát mint politikust és mint kormányférfiút a hazai közélethez kötötték.

Az ő kormányzatának a szelleme az a mű, mely alkotás számba megy, abból az egy szempontból, mivel hogy marandó. De csak is ebből az egy szem-

pontból. Nem lehet tagadni, hogy Tisza Kálmán kormányzatának a szelleme a korszakalkotó állandóság jellegével bír a hazában. Uralkodik e szellem a hazai közélet felett Tisza kormányra lépése óta szakadatlanul. Az ország többsége e szellemnek hódol, e szerint gondolkodik és cselekszik. Azok száma pedig, akik ezt a szellemet utálják, még mindig kicsiny, habár az ország kormánya már három év előtt szakított vele. A szakítás azonban csak a legfelsőbb kormánykörökben következett be, ott sem teljesen, míg az alsóbb körökre, a távolabb eső szervezeteiket átfogó gyűrűkre egyáltalában nem terjedt ki.

Tiszának ezen alkotása felett, mely romboló, pusztító mű, s éppen azért nem egy hazafias politikusként nem egy hivatott, nagyraemelt államférfiúnak, hanem csak egy igen ügyes, eszes, de különben rideg, önző kormány embernek az alkotása, nem kell kérdezni, fel fog-e az támadni? Mert hiszen él és virágzik még javában.

Ha Nyitramegyében újra a szavazatok irtják úgy, hogy a hol azelőtt 160 szavazatot volt összeírva, ott most 80-at vesznek fel a névjegyzékbe; ha Torontál vármegyében a közigazgatási tisztviselők egész seregét felfüggesztik, vagy fegyelmi

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A nyitramegyei szamarak.

Ezen cím elolvasásánál némely nyájas és nem nyájas olvasóm alighanem a következő szemrehányásra fog kifakadni: ugyan mit akar ez az ember a nyitramegyei szamarakkal? Mi köze hozzájuk? Miért nem hagyja még ezeket sem nyugton? — Vagy talán a nyitramegyei szamarak különbek más megyék szamarainál? Utoljára is: szamarak mindig voltak is, vannak is, lesznek is! Punktum. Hagyja őket békében! —

Nyájas és nyájtalan olvasó, ne tessék aggodni! Nem akarom én az összes nyitramegyei szamaraknak az életrajzát leírni. Sok lenne. Hanem annyit mondhatok, hogy erre az egész szamar-históriára egyes-egyedül Markhot Gyula alispán készítetett, még pedig az által, hogy nemrég — miként ezt alább bebizonyítom — a megyei közgyűlésen, palam publice, az összes bizottsági tagok figyelmét a nyitramegyei szamarakra hivatott fel. — Igaz, hogy minden egyesre nem mutatott rá, és egyiknek a nevét sem mondotta meg, de hát némi részletekre ő is kiterjeszkedett.

Nem adhatok lelkiismeretes választ azon

kérdésre, vajjon a nyitramegyei szamarak különbek-e más megyék szamarainál, mert ehez mégis hosszas és alapos tanulmányozás kellene. Láttam ugyan más megyékben is szamarakat, de föltűnő különbségről nem számolhatok be. Ugy láttam, hogy más megyékben is vannak kisebb és nagyobb szamarak, s azt hiszem, mindenütt a nagyok vannak számosabban, mert az emberek azt sokszor mondják, hogy: „nagy szamar“, ellenben ugyszólván soha azt, hogy: „kis szamar“.

Magam sem kétlem, hogy szamarak mindig voltak is, vannak is, meg lesznek is. Annyi bizonyos, hogy valahány képet láttam, mely Krisztus urunk születését ábrázolta, mindeniken ott volt a szénatelt jászolnál a szamar. Ennélfogva már a világ teremtése óta léteztek szamarak, mert ha nem léteztek volna, Noe nem vihetett volna belőlük is az ő bárkájába, és a vízözön után nem szaporodhattak volna el egészen a bethlemi jászolig. S már akkor is milyen élelmesek voltak! A kelet fejedelmei leborultak az ujszülött előtt, a nagy eseménynek álmétkodva hódoltak, — a szamar pedig iparkodott a jászolból jóllakni! Azóta is megmaradt a szamaraknak azon természete, hogy ha szénatelt jászolhoz juthatnak, akkor a legnagyobb események is háttérbe szorulnak előttük. — — —

Nyitranak az 1870-es évek elején volt egy igen nevezetes szamara.

Brezányi János bátyánk, — a ki most 88 éves, s a kit az Ur Isten még jó sokáig éltesen, mert ő mindig derek, becsületes férfiú volt és maradt — fiatalabb korában gazdasággal foglalkozott, s teheneket is tartott felső-városi házában. — Ezeknek a takarmányt, — télen a város végén levő pajtából, nyáron pedig a lucernás földekről — egy szamar hordozta.

Ez a szamar, valahányszor a megyeházi boltives átjáróhoz ért, mindig egy nagyot ordított. S ez az ordítása annyira szokássá vált, hogy még az akkori főispánnak, gróf Csáky Lászlónak is föltűnt.

Gróf Csáky egy ízben azt kérdezte Kamocsay Károlytól, az akkori várnagyától: „Hallja maga Kamocsay, miért ordít az a szamar mindennap egyet-egyet épen itt a megyeház előtt?“

Kamocsay Károly szokimondó, régi táblabírói nyíltságú ember lévén, azt felelte a grófnak: „Méltóságos uram, azt mondják, azért, hogy a megyeházán is tudják, hogy vannak ám Nyitran más szamarak is!“

„Látom!“ — válaszolt neki az élelmedést kedvelő gróf Csáky.

A takarmány-konflis vén csacsi nagy örö-

vizsgálat alá helyezik most, a Széll-kormány negyedik évében és ha ennek a vármegyének főispánját királyi elismeréssel küldik nyugdíjba; ha Szolnokon a választási elnök tütyül a belügyminisztériumot vezető miniszterelnök rendeleteire, ha Fehérváry báró egy miniszternek a kinevezése miatt, a ki telivér liberális, csupán abban a hibában leledzik, hogy nem tartozik az elhunyt Tisza iskolájához, az egész kormányt válsággal fenyegető veszedelmet tud előidézni; ha a liberális agráriusok, a szabadelvű pártnak ez az egyetlen hasznosabb eleme, lépésről-lépésre hátrálni kénytelenek a merkantil politikai térfoglalása előtt: akkor igazán lehetetlen kérdezni fel fog-e még támadni Tisza Kálmán egyetlen alkotása, az a kormányzati szellem, mely a hatalmi érdek kedvéért átgázolt a törvényen, jogon, tisztességen?

Hanem igenis azt kell kérdeznünk, mikor fog ez a kormányzati szellem meghalni? A míg él az a nemzedék, melyet az elhunyt kormányférfiu felnevelt magának, addig a Tisza-rendszer nem hágy fel azzal a romboló munkával, melytől még mindig oly sokat szenved a hazai közélet. Addig meg nem szűnnek a politikai jogok elkobzására irányuló kísérletek, a közigazgatás ki nem bontakozik a személyes érdekszálak összegobozott csomójából, a gazdasági ágak fejlesztésében nem érvényesülnek az ország érdekeinek és a méltanyosságnak szempontjai, a népjólét nem jut erőhöz, a népképviselő nem tesz szert tekintélyre, a köztisztesség nem foglalja el a hatalom polcain az őt megillető helyet.

Sokan vannak bizony, a kik Tisza Kálmán politikai örökségén osztozkodtak, azért még sokáig fogja ez az örökség átokként terhelni a nemzetet. De bármédig tartson az örökösök élvezete, az bizonyos, hogy utódokat, kik az örökséget átvehetnék, nem hagynak maguk után.

met okozott az egész felső-városnak, mert mindig arra hivatkoztak a felső-városiak, hogy a felső-városban csak egy számár van, és azt is ismeri mindenki, ellenben az alsó-városban több számár van, s ezeket nem ismeri mindenki.

És amikor azután a felső-városnak egyetlen számára penzióba eltávozott, mert az ura felhagyott a gazdálkodással, akkor a felső-városiak még büszkébben mondogatták, hogy Nyitrán a felső-városban már egyetlen egy számár sincs.

A nyitrai sportkedvelők régebben egyszer számárvetést is rendeztek fönt a honvédsáortáborban, melyen vidéki számárok is részt vehettek. Akkor nagyon sok vidéki számár volt ott a versenyen. S mikor a verseny javában folyt, egy vidéki, — versenyen kívüli — számár megzavarta az egész rendet, mert egyszerre csak a káréval együtt, melybe be volt fogva, neki iramodott a versenyszámárok egyikének, és oly erővel szegődött melléje, hogy karhatalommal kellett eltávolítani a heves udvarlót.

Ugyanazon versenynek érdekes folytatása volt, egy felicomázott számár-fogat, melynek szerkeren egy létra volt felállítva. A létrán nagy falragasz jelentette, hogy: „Ezen értékes létra ma olesón elárvereztetik!”

Mindenki azt kérdezte, hogy miért értékes

Erről kezeskedik az ébredő keresztény szellem, melynek méhéből meg fog születni a keresztény politika korszaka.

Protestansok a pápáról. Az angol protestantizmus egyik legnagyobb napilapja, a londoni „Daily Telegraph” 1. év március 2. számában a következőképp méltatja Szentséges Atyánk 25 éves jubileumát:

„Kérdjük: Mióta a Caesarok trónja helyébe Péter apostol tanítószéke került, akadt-e a pap-ság történetében jelenség, mely az emberek rokonszenvét és tiszteletét jobban megérdemelné, mint ez? Egy pápának sem volt nagyobb hatalma. Midőn XIII. Leo elfoglalta a pápai trónt, akadtak emberek, akik azt gondolták, hogy Pecci Joachim lesz az utolsó pápa. S most kiderül, hogy éppen ellenkezőleg, mert ő van hivatalba, hogy a pápaságot megerősítse és a jubileum, melyet ő most ünnepel, a szellemi hatalomnak olyan diadalát mutatja, minőt alig ismertek valaha. Mai nap a „Szent Atya” igazán a legatyáibb, legtisztelendőbb alak, ami csak létezik, a világnak előjárója (the doyen of the world). Ő az anathematikat és villámokat felesérelte szelidséggel és világszággal, személyiségének egész légrége a béke volt. Lehetne mondani, hogy XIII. Leo felletle esillapító és bekés befolyást gyakorolt korának hitere és nézeteire. Megnyugtatót ott ahol nem tudott meggyőzni és minden nemesen gondolkodónak személye iránti tiszteletét szerezte meg maga számára oly mérvben, mint a reformáció óta egyetlen egy pápa sem.” — A Daily Telegraph beszél azután a pápához küldött követségekről eképen:

„A három nagy protestans uralkodóház (Anglia, Hollandia, Nemetszág) éppen úgy lesz képviselve, mint a francia kormány, vagy az osztrák-magyar és spanyol udvar. Ezeknek találkozására a Vatikánban, egy közös téren, avégből, hogy egy eszményi pápának személyes érényeit ünnepeljék, igazi kedves békeünnepe (sirenicon), mely az elmúlt nemzedékek előtt teljesen érthetetlen volna, és mely mutatja, hogy az egyházak, bármennyire elágaznak is az egységes tantól, mégis haladást tettek, s a harcnak az érdességét szelidítik.” — Azután csodálattal emlékezik meg a pápa koronázásáról:

„1878. márc. 3-án, 24 évvel ezelőtt tették fel fejére a tiarát a legfenségesebb szólásmód mellett, aminőt halandóhoz valaha intéztek: „Tudd meg, hogy te a fejedelmek és királyok atyja, a világ uralkodója és Krisztus helytartója.” Ennél kolosszálisabb formulát soha nem gondoltak ki. Az összes akkor élt bibornokok közül már csak a mostani pápa él s vezet az azon láthatatlan birodalom kormányzását, mely minden országok között el van terjedve a világ végeig. Az angol-szász fajnál olyan tiszteletnek örvend, aminővel egyik elődje sem dicsekedhetik az újabb korból.”

az a létra, és ha értékes, miért adják el olesón? De midőn a rendezők egyike stentori hangon kihirdette, hogy ez az a híres számár-létra, — árverelő nem jelentkezett.

Azután kihirdették, hogy zárt ajánlatok is elfogadtatnak. Később kiszivárgott azon hír, hogy a létrát egy nyitraiakból alakult közkereseti társaság vette meg, és minden megfelelő alkalommal gyakorolja magát felmászásban.

* * *

Most már áttérek a tulajdonképeni részletekre.

Sorra veszem: először a nyitrai számárok, azután a megyének vidéki számárait külön. Lásuk miképen alakulnak Nyitramegyében a számár-viszonyok!

(Vége köv.)

S z i p o r k a.

Szállodában.

Szobapincér: Mikor ébreszszem föl uraságotat?

Jogász: Mihelyt az első hordó sört csapolják odalenn.

Választ kérünk!

A „Ny. E—r” március 27 én megjelent 1. számában, mint már említettük, azt írta, hogy „egy néppárti lapot a gúny feszített keresztire, mert homlokán e címet viselte: a magyar nép számára”. — Lapunk március 30-án megjelent számában kértük, hogy nevezze meg azt a néppárti lapot; — mert alapos kételyünk volt ezen még valamikor a kökorszakban keletkezett elnevezés igazsága iránt. Erre a „Ny. E—r” így válaszolt:

Arra az odavetett állítására (t. i. a Ny. Szemlének) mintha nem volna igaz, hogy egy dunántúli néppárti lapot a homlokán — igaz, hogy csak egy napig — ékeskedő sajtóhiba tett nevetségessé, csak a mondók vagyunk: legyen szerencsénk, bemutatjuk eredetben azt a kiriozumot, ha kíváncsi rád.

Mi csakugyan kíváncsiak voltunk és megkértük dr. Kovách Pál orsz. képviselő és Deák János urakat, kik ép véletlen szerkesztőségünkben megfordultak, hogy szólítsák fel a „Ny. E—r” szerkesztőjét a kinált lapnak a bemutatására.

Nevezett tisztelt barátaink azonban kénytelenek voltak konstatálni, hogy a szerkesztő a felkínált lapot nem tudta megmutatni. Először nem ért rá és másnapra halasztotta. Másnap megkénytelen volt a szerkesztő úr kijelenteni, hogy a lap nincs meg, de majd ír a feleségének.

Mi itt nem nyargalunk egy sajtóhibán, hanem sokkal fontosabb szempontból akarunk a dolog végére járni. Ha előmutatni nem bírja — pedig maga kínálta — akkor levonjuk belőle a konzekvenciát.

Közönségünk tájékoztatására még csak annyit mondunk, hogy a Dunántúlon összesen öt magyar nyelven megjelenő néppárti lap van, és pedig: „Esztergom”, „DunántúliHirlap” (Győrött), „Fejérmegyei Napló”, „Szombathelyi Ujság” és a „Pécsi Közlöny”. — Ezen lapok egyike sem viseli címében jelenleg ezt a felírást „a magyar nép számára.” Minthogy pedig a lapok homlokfelírásukat nem szokták változtatni, hát biztosra vehetjük, hogy nem is viselte soha.

Tehát kérjük sürgősen még egyszer a kérdéses, most már dunántúli néppárti lapnak megnevezését.

A cikk további támadására nem reflektálunk. Az egyházi ruha és a társadalmi állás nemesak személyes inzultustól véd meg, de egyuttal attól is, hogy az „Ellenőr” cikkéhez hasonló módon irhassunk. Mi a támadásokkal szembe csak tényeket állítunk, aki azokra felelni nem tud, az heves kifakadásokban tör ki. De ilyenekkel nem törődünk. Tíz évi szerkesztésünk alatt sok mindenféle támadásokat állottunk ki, és a támadók nagy része hatalmas elégtételt szolgáltatott nekünk olykor-olykor.

Egy vidéki ügyvéd sok nyilat lött felénk dr. Bangha Sándor lapjának hasábjain. S mikor azután a szerkesztővel meghasonlott, olyan levelet írt nekünk, hogy Bangha Sándor dr. ugyancsak nem köszönné meg, ha kiadtuk volna. És nem adtuk ki még akkor sem, mikor a nevezett szerkesztő leghevesebb támadásait intézte a néppárt és lapunk ellen. Pedig ugyancsak levághattuk volna; itt van most is a fiókunkban.

Egy trencséamegyei képviselő-jelölt személyes invertívait később olyan levélben tette jóvá, mely a milyen szép a szerzőjére nézve épp oly alkalmat szolgáltatott volna, hogy tőkét faragjunk belőle. Nem tettük.

Egy, tudja Isten honnan ide szakadt, kávinista ügyvéd, kit a helybeli liberálisok érdemetlenül beprotégáltak a városházára s a megyeházára, személyes inzultusokkal fenyegetőzött ellenünk. Nem reflektáltunk reá. S mikor aztán rövid időre oly csúfosan kellett menekülnie Nyitráról, akkor — még kevésbbé. Lapunk közönsége tudja, hogy szégyenteljes futását, még csak meg sem említettük. Opinionum commenta delet dies, naturae iudicia confirmat.

A kétféle szám.

A „Ny. E.” számítva a közönség tájékoztatására, tőkét kovácsol abból, hogy a „Nyitra-megyei Szemle” kétféle számban jelent meg egyszerre, „vidékre kibocsátott példányaiban nagyobb adag gorombasággal traktál bennünket.”

Az, hogy néha egyik számban több vagy más van, mint a másikban, az aki ismeri a technikai összeállítást, tudja, hogy az más lapoknál is szokott megtörténni.

Nézzük meg mi is volt az a rettenetes crimen és hogyan esett az meg?

Az eredeti kéziratban ez állott:

A vállalatnak (t. i. a nyitrai napilap-vállalatnak) sok pénze lehet, „mert a budapesti lapoknak Nyitrán délben olvasható híreit mint saját táviratait hozza esti öt órákor.”

Ez a dült betűkkel szedett két sor volt az, mely miatt most szappanbuborék golyóval ágyuz felénk.

Mire alapítottuk a fenti vádat? Arra, hogy a nagyhét második felében, mikor az „Ellenőr” első számai megjelentek, a budapesti lapokban itt Nyitrán már délben olvastuk azoknak a híreknek egy részét, melyeket öt órával később, mint saját táviratait hozza az „E-r”. Mult szombat delután, mikor a lap nyomatik, Huszár ur könyvkereskedésében tulságos óvatosságból még egyszer összehasonlítani akartuk, vajjon csakugyan igaz e, hogy a déli lapoknak híreit hozza-e az nap este, és összehasonlítás végett újra beköveteltük a napilapokat. A lapok most már nincsenek Huszár ur könyvkereskedésében, mint annakelőtte, azokat a papneveldeiből kellett beszerezniük. De Kramár Vilmos nyomdavezető arra kért bennünket, hogy a munkások feltámadásra szeretnének menni, s ha addig várnak, míg a lapok beérkeznek, akkor bizonyosan elkésnek az ünnepélyről. Ekkor kiadtuk az intézkedést, hogy az illető két sort töröljék ki.

A vállalatnak sok pénze lehet, mondottuk, mert, amit Nyitrán délben kiolozhat a fővárosi lapokból, azt esti öt órákor részben mint saját táviratait hozza. Lássunk egynéhány példát:

Budapesti Hirlap március 26. száma 4. old. I. hasáb:

— (Vilma királynő egészségi állapota.)

Hágából táviratozzák: Hivatalos jelentés szerint Vilma királynő egészségi állapota ez idő szerint kielégítő. Orvosa mind a mellett azt a véleményét fejezte ki, hogy a királynőnek egészsége érdekében kerülnie kell minden nagyobb megerőltetést. A királynő ennelfogva lemondott évenként szokásos amszterdami látogatásáról.

Nyitra-megyei Ellenőr márc. 27-iki sz. mint (eredeti távirati és telefon jelentése):

Vilma királynő betegsége. Hágából jelentik: Hivatalos értesülés szerint Vilma királynő egészségi állapota ez idő szerint megnyugtató. A királynő házi orvosa a kiállott nagy izgalmakat tartja a betegség okául. A királynő amszterdami útja ez évben elmarad.

Budapesti Hirlap március 29-iki sz. 4. old. II. hasáb:

Összeütkezés a bolgár-török határon. Szófia márc. 28. Tegnap Zaratos határfalunál a bolgár és török határőrök között véres összeütkezésre került a dolog. E falunál a mult évben is történt hasonló összeütkezés. Mind a két részről történtek sebesületek. Egy bolgár altisztet megöltek.

Nyitra-megyei Ellenőr március 30-iki száma (eredeti távirati és telefon jelentése):

Török-bolgár határvillongások. Véres kimeneteli határvillongásról ad hírt egy szűk szavu szófiai sürgöny, mely Saratos bolgár határszeli községben a török és bolgár őrszolgák közt ment végbe. Mindkét részről sok sebesülés történt. Bolgár részről egy altiszt meghalt.

Sztahulyák budapesti sikkasztónak Hamburgban történt elfogatását márc. 31-én délben olvastuk az „Alkotmány”-ban és ugyanazt az Ellenőr

ápr. 1. számában, mint eredeti távirat és telefon jelentést.

Ha fáradságot vennénk magunknak, talán többet is találunk. De elég legyen ennyi.

Ezt nem szemrehányáskep hoztuk fel, hanem csupán a magunk igazolására, hogy állításunk nem volt valótlan, midőn mondottuk, hogy: „A vállalatnak sok pénze lehet, mert a budapesti lapoknak Nyitrán délben olvasható híreit részben mint táviratait közli esti öt órákor.”

S ha hibáztunk multkor, úgy a hiba csak tulságos óvatosságunkban rejlett, mert mint a felhozott példák bizonyítják, a tulságos óvatosságra eppenséggel nem volt szükség. A közönség pedig lathatja, hogy mi volt az a „nagyobb adag gorombaság”, amivel a „Ny. E-r”-t traktáltuk. Semmi egyéb, mint az a két sor, melyet különben az idézett lap-kivonatokkal teljesen igazoltunk.

Szavazatirtás Nyitra-megyében.

Privigyéről a következő sorokat vettük: Tisza meghalt! Bánffy megbukott, de gonosz szelleme még mindig kísért. Nekünk nyitra-megyeieknek legjobban kell óvakodnunk e gonosz szellemtől, mert reánk ki van mondva a halálos ítélet. Tudja az egész ország, hogy Magyarország, s különösen Nyitra-megyeje desperatus, ázsiai állapotú közigazgatására mi nyitraiak adtuk a jól megérdemelt választ, illetve kegyelemadófést. Mikor 11 mameluk jelölt között csak 3 maradt, és 6 ebből néppárti, a kettőnek megbocsátanak Kubinyi Gyurka szerint. (Különben minden liberális olyan) Tehát kedves néppártiak vigyázzunk magunkra; mert a gonosz szellem már működik a bizottságokban. Tudjuk nagyon jól, hogy honnan fuj a szél. Tudjuk, hogy kinek meghagyására történtek nálunk a gonosz, roszhiszemű törvénytelen szavazatirtások. Ismerjük a bizottságokat és azok elnökeit. Vannak köztük olyanok, akik állítólagos képesítésük dacára, az ekeszarvához sem értenek, nem még a törvényhez. És mégis törvényből citálnak. Minden néppárti községben föltűnően sokakat hagytak ki a névjegyzékekből a bizottságok. Így pl. a lazáni és berzsenyi plebániából 50 nélt többet hagytak ki. Holott sem a census, sem a vagyoni állapotok nem változtak. Ezekről különben majd májusban, a felebbezés alkalmával, részletesen be fogok számolni. Most csak a privigyeyi kegyesrendi tanárok kihagyására akarok rövid megjegyzést tenni. — Hogy milyen alapon hagyták ki a 4 kegyesrendi tanárt, és miképpen adták azt értésükre, azt nem kutatom. Vannak olyan legények a tanár urak, ha jogtalanság történt velők, azt tudni fogják megtorolhatni és igazukat keresni. En a tisztelt bizottságtól csak azt kérdem, hogy mikor kutatták át a tanár urak szekerényeit az okleveleik miatt? — A t. bizottság s különösen annak böles és művelt? elnöke, ha már olyan nagyon jól ismeri törvényeinket, miért nem nézték meg már azt a curiai döntvényt is, a mely következőkép szól: „Mindazon nem okleveles tanárok, a kiket választói jog nem illet, de a választói névjegyzékbe már egyszer föl vannak véve, azokat a bizottságnak magának kihagyni nem szabad, ha csak ideje korán írásbeli följelentést ellenök nem kapott a bizottság”. No, hogy a tanár urak ellen följelentés nem történt, azt tudjuk. De azt is tudjuk, hogy az egész meghagyásra történt, miután veletlenül l közölök mert néppárti jelöltre szavazni. — Polgár.

Egy másik privigyeyi levél a következőket jelenti:

A szó legszorosabb értelmében ázsiai állapotok uralkodnak Nyitra-vármegyében. A zsarnokság, önkénykedés határt nem ismer. Most általános a haza húséges polgárainak zaklatása a legszentebb polgári jogok elrablása által, a szavazatirtás által. Becses lapja hozott már hírt a megye több kerületéből a szavazatirtásról, én

most jelentem, hogy Privigyén mintegy 40, a magyar haza boldogságáért dolgozó húséges polgárt fosztott meg a böles bizottság szavazatótól, köztük több tekintélyes férfiút és négy kegyesrendi áldozárt is, akik már évtizedeken át teljesítették szívük-lelkük legjobb sugallata szerint polgári jogukat, kötelességüket. A szavazatuktól megfosztott polgárok írásbeli értesítést is kaptak Hajdú Ferenc elnök, dr. Csvikota János tag és Gregor Imre tag aláírással és azon megokolással, hogy „az 1891. évi 243. kuriai határozatban megkivánt minősítéssel nem bír.”

Szerény véleményem szerint a szavazati jogot nem kuriai határozatok, hanem a magyar király által szentesített törvények körvonalazzák. Ezen törvényekből én azt olvasom ki, hogy a fentebbi szavazatirtó küldöttség egyáltalán nem bír kvalifikációval arra, hogy más szavazata fölött itéljen, mert ő maga nem bír szavazattal. Nézzük serban. Hajdú Ferenc a szavazatainkat irtó bizottság elnöke gr. Pálffy gazdasági alkalmazottja. Mint ilyen a szavazók lajstromába nem vehető fel, mert gazdája hatalma alatt áll, aki órea pressziót gyakorolhat. Így tehát nem független ember s így csak visszaélés folytán lehet a lajstromba felvenni, mert nem választó s így bizottsági tag, plane elnök egyáltalán nem lehet.

Szavazati joguk van s így választók és választhatók az okleveles gazdászok, de, hogy Hajdú Ferenc okl. gazdász volna és gr. Pálffynak gazdasatiszjtje volna, az nagyon kétséges, mert a főúr, gazdasatiszjtje, mint vagyonának főörét, tisztelni, becsülni szokta, gr. Pálffy pedig úgy bánik Hajdúval, mint cselédjével. Köztudomású dolog, hogy egy alkalommal gr. Pálffy Herodek iparos által üzenetet küldött Hajdúnak: „mondja meg Hajdúnak, hogy számár.” S ebben még nem állapotodott meg gr. Pálffy, hanem Herodek jelenlétében kérdezte Hajdútól, hogy megkapta-e az üzenetet, és mikor Hajdú „igennel” válaszolt, gr. Pálffy nem nyugodott bele, hanem Hajdúnak ismételni kellett az üzenetet, hogy: „Méltóságod azt üzenté, hogy számár vagyok.” — Kérdem vajjon ilyen önérzetes ember lehet-e más szavazata fölött bíraskodó, lehet-e szavazatirtó elnök. No de szokása már az a nyitra-megyei központnak, hogy ily elnököket nevez ki. Lutonszky Mór, gr. Pálffynak ügynevezett erdése, az a négy elemi osztályt végzett, beköltözött, magyarul nem tudó cseh ember szintén volt már szavazatirtó elnök. Kérdem, hogyan s miképpen tudja ez a magyarul nem tudó cseh a törvényt megérteni s azt magyarázni?

Szerény véleményem szerint a törvény intenciójával ellenkezik a Gregor Imre küldöttségi taggá való kinevezése is. Ő a népnek szolgálja, de alattvalója a főszolgabírónak is, a ki reá parancsol a jegyzőkre. Ily parancs folytán volt oly sok jegyző a galgóci választáson korteskedni.

Dr. Csvikota János kineveztetett küldöttségi taggá mint megyebizottsági tag. Pedig ő szó szoros értelmében nem tag, mert megválasztatása ellen felebbezés nyujtatott be.

Ime ez az a küldöttségi bizottság, mely megfoszt ezeket a legszentebb alkotmányos polgári jogától.

Megfosztja a földmivest azzal, hogy nincs neki 1/4 urbéri telke. Tavaly volt, sőt évtizedeken át volt, s volt neki szavazati joga is. Birto-kából semmit sem adott el időközben és most még sincs egy negyed urbéri telek? Nincs, mert előállott a küldöttségi tag, aki jegyző, azzal, hogy az 1/4 telek nem csupán az övé, hanem még igényt tart ahoz a fivér, nővér stb. — Így veszti el szavazati jogát a polgár, melyet évtizedeken át gyakorolt, mert a jegyző indítványára, bár törvényellenesen, a telekkönyv szerint történik a választó névjegyzék összeállítása, pedig strikte a B.-tabella vagyis adó szerint kellene annak történnie. De volt-e kezük ügyében telekkönyv? Nem. S így a jegyzők bemonadásai és saját törvényellenes nézetei alapján, irtják a szavazatokat. Ime ezek s ezekhez hasonló individuumok

teszik népszerűtlenné a különben jószívű és rokonszenvesen beküldény dr. Kramolint s teremtenek számára tarthatatlan helyzetet.

Ily érzéketlen és folyton heccekben utazó vigécek ellen kevés a reklamáció és a kiigazítás hosszadalmas és sok ügyvel-bajjal járó módja, hanem az ily küldöttségek ellen a legnagyobb szigorúsággal kell alkalmazni az 1878. évi V. t. c. 179. és 180. §-át. Ezt kívánja a polgárság jóléte és nyugalma. S.

A zsámbokréti kerületből jelentik még: Mint hallom a nováki völgyben 30-nál több néppártit fosztottak meg szavazati joguktól. Ellenben Majthényi ispanjának kinek sem diplomája sem vagyona nics — ugyszinte a nováki vasuti előljárónak, kinek 400 frt fizetése van adtak szavazatot. Szakcsány Hradistyén 31 szavazat közül 12 néppártit fosztottak meg, köztük magát, az öreg Ruissel okleveles tanítót is.

Szíveskedjék ez adatokat b. lapjában közölni, s egyttal felhívni a néppárt vezetőit, hogy szedjék be a szavazatuktól megfosztott néppártiaktól azon írásbeli értesítéseket, melyeket azon trias kiállított, — mert csak *adó miatt* szól majdnem valamennyi.

De hogy az illetők utasítás szerint jártak el — az világos — de különben is maga az a tény — ilyen három egyének kiküldetése eleget mond. A leghatározottabban kell ugy a főispánt mint az alispánt támadni. Hiszen maga az alispán nyilatkozott még az utolsó választás előtt, hogy lehetett olyan hibát elkövetni és Belpatakán meg a rudnai völgyben annyi szavazatot összeírni!

Ujdonságok.

Azon t. olvasóinkat, kiknek előfizetésük a jelen évnegyed végével lejárt, nemkülönb azokat is, kik az előző évnegyeddal is hátralékban vannak, tisztelettel felkérjük, hogy előfizetésüket megújítani, illetve hátralékaikat kiegyenlíteni sziveskedjenek, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék.

A „Nyitra megyei Szemle“ kiadóhivatala.

Nyitraegyházmegyei hírek. Csulén Mihály turnai plebános, megkapta a teplai plebániát. — Simoncsics János teplai ideigl. adminisztrator, hason minőségben küldetett Turnára. — Áthelyezettek: Kmettykó Károly ideigl. kiségitő, Rietsaícáról káplánnak előbbi helyére Nagy-Divinára és Rédeky Mihály terchovai káplán, ideigl. kiségitőnek Rietsaícára.

Eljegyzés. Ifj. Valach István eljegyezte Rubinek Mariskát, Rubinek Nándor földbirtokos és megyei bizottsági tag nevelő leányát, Rubinek Gyula orsz. gy. képviselő testvérhugát Óhajon.

Magán vizsga. Erdődy Imre gróf, galgóczi földbirtokosnak fia, Vilmos, mult szerdán vizsgázott a IV. gimn. osztályból. E célból a nyitrai főgimnázium tanári karának 7 tagja, élén az igazgatóval, Galgócra rándult ki, a hol a szülők jelenlétében folyt le a nagy reményekre jogosító fiatal gróf vizsgája, jeles eredménnyel. Vizsgálat után a grófi pár a tanári kar tiszteletére fényes ebédet adott. Ebéd alatt a vizsgázott növendék szép szavakkal köszöntötte fel az igazgatót és a tanári kart, melynek nevében az igazgató válaszolt, éltetvén a grófi párt és a fiatal növendéket. A tanárok a delután is a vendégszerető grófi család körében töltötték, az esti vonattal pedig visszautaztak Nyitrára.

A gazdasági egyesület költözködik. A Nyitra megyei Gazdasági Egyesület titkári hivatala ápril hó 3-tól a Tóth-Vilmos utcai Peschina-

féle 5-ik számú házban (a Szarvas szállóval szemben, a Schiller kávéház felett) van Ezzel kapcsolatosan jelentik, hogy Velcsey József, az új titkár, állását f. évi ápril 1-én elfoglalta.

Major Ferenc üdvözlése. Lapunk más helyén közlünk egy részletet a néppárt egyik nagyképzettségű, tevékeny tagjának, a holicsei kerület képviselőjének, dr. Csernoch Jánosnak parlamenti működéséből. E helyen pedig jól eső örömmel és méltó büszkeséggel kell megemlékeznünk az országgyűlési néppárt egy másik illusztris tagjának, a zsámbokréti kerület képviselője, dr. Major Ferencnek nagy arányú tevékenységéről, mely immár országszerte figyelmet keltett és a fáradhatatlan képviselőnek elismerést szerzett. Ennek az elismerésnek a kifejezése az az üdvözlés, melyet a temesvári ipari hitelszövetkezet e napokban táviratilag küldött dr. Major Ferencnek, a kisipar érdekében mondott képviselőházi beszédeért. A temesvári ipari hitelszövetkezet tagjai, úgy tudjuk, politikailag távol állanak pártunktól, de azért nem oly elfogultak, hogy nem tudnák méltányolni az ország közjavanak érdekében kifejtett önzetlen tevékenységet. Biztató jele ez az elismerés annak, hogy a néppárt országgyűlési működése nem fog nyom nélkül elmúlni, hanem megnyeri az ország közvéleményének egy nagy részét azoknak a közgazdasági elveknek, melyek pártunk programjának sarkpontjait képezik. — Lapunk részéről is dr. Major Ferencet a legmelegebben üdvözljük.

Halálozás. Wohland György handlovai birtokos és postamester, lapunk handlovai levelezője márc. 29-én hosszabb szenvedés után elhunyt. A megboldogult lapunk handlovai levelezője volt. Családjának azért mely részvétünket fejezzük ki. Az elhunytban Wohland Ignác apponyi plebános úr édes atyját gyászolja. Béke poraira!

Római zarándokút. Az ápril 10-én induló római zarándoklatban egyházmegyénk papjai közül tudunkkal négyen vesznek részt u. m. Gerháth Mihály darázi, Kompánek József sztricej, Fülöpp László koloni plebános és Benyács István roszinai káplán. — Ezzel kapcsolatosan megemlítjük, hogy Petrovics László nyitrai főgimn. tanár nevével most Nápolyban időzik, s legközelebb egy tárcát hozunk tőle a Vezuvról, melyről remek anzikszkártyát küldött éppen ma hozzánk.

Műkedvelői színelőadás. A nyitrai kath. legényegylet ház-alapja javára jövő vasárnap, április hó 13-án, egyleti helyiségében (Piarista-utca 22. szám) táncmulatsággal egybekötött műkedvelői színelőadást rendez. Színiere kerül Kövessi Albert 4 felvonásos énekes fővárosi életkepe, „A diurnista.“ Az színelőadás este fél 8 órakor veszi kezdetet. Belépő-díj személyenkint 1 korona. Jegyek előre válthatók Feitscher Ernő egyleti pénztáros üzletében.

A nyitrai kath. kőmives egyesület néhány nappal a husvéti ünnepek előtt már vármegyeház-tér 8. szám alatti saját otthonába költözött. A helyiségek kényelmesek, a nagyterem, mely csak nagy összejövetelek és közgyűlések alkalmával lesz használva, 16 $\frac{1}{2}$ m. hosszú, 4 $\frac{1}{2}$ m. széles és 4 $\frac{1}{4}$ m. magas. A nagyterem 6 Auer-féle égővel világíttatik meg. Az épület alsó sarkán jó magasan egy Auer-égő lámpa megvilágítja az udvart és a kertet. A pincét is légszeszszel világítják, mert neha műhelyre is fogják használni. A kertben van kétféle kuglizó, egy 26 $\frac{1}{2}$ m. hosszú tekepálya és egy orosz tekézó a tagok nősodalátagjai részére. A kert a mennyire csak lehet rendben lesz. A ház ünnepi felavatásának napja még nincs meghatározva, de mindenesetre május hó egyik vasárnapján fog megtartatni. A szertartást Bende Imre püspök ömlga fogja személyesen végezni.

Kegelethiany. Nem is mondható másnak, midőn azon botrányra gondolunk, mely Vittenzen nagypénteken történt. Ezt a napot, katho-

likus és lutheránus előtt egyaránt szent napot, jelölte ki Skarniczal Gyula galgóczi ügyvéd, hogy reggel Lopassón délelőtt 11 órakor, miként a dob előre hirdette, Vittenzen lesz a választók jegyzékének kiigazítása. Ide rendelte 6 klméterről a nüzsnai és 11 klméterről a radosóci bírót is. Az emberek hangosan zúgolódtak. Csak rajta! Így győződik meg a nép, hogy a „liberal“ előtt semmi sem szent. Így ismeri meg azokat, kik csak nemrég mellőket verve mondogatták, hogy ők „jó katolikusok“.

Megugrott halkereskedő. Az elmúlt év tavaszán a farkasdi elüljáróság olyan furesa dolgot cselekedett meg, mely most a községnak 130 korona kárával végződött. Ugyanis a község mellett elterülő holt Vágot és több kis tavait kibéreltették Halász Salamon kereskedővel három évre, utólagos fizetéssel. A halászat jó eredményekkel folytatódott és sok jutott belőle Nyitra a piacra, míg egy csendes reggelen a halászmester és titkos társai meg lettek a szőcei tavon akadályozva, mert a marhaállomány reggeli itatójával szolgáló viz zavarossá tétetett. A halászmester egyet gondolt és megharagudott, meglegedett a halászat eredményével. De nem így elüljáró uraknak, mert mikor az évi 130 korona hasznobért követelték tőle, azzal érvelt — írja jókedvű tudósítónk — mint az egyszeri ember, midőn azt kérdezték tőle a vásáron, hogy ad-e tejet a rizska? „Szívesen adna szegény — csak volna neki“.

Sikerült hangversenyt rendezett Trencsénben f. hó 2-án a megyei tanítótestület. Minden száma a programnak tapsot aratott a közönség részéről. Kivált a három *Sztraka*-testvér oldotta meg feladatát igazi művészi precizitással és az általuk előadott „Itália“ kettős még a túlzott kívánalmakat is kielégíthette. Feltűnt még *Zamaróczy Irma* úrhölgy kedves énekével, valamint *Lukavszky Aranka* úrhölgy iskolázott vonzó hangjával. Az énekszámokat *Chladek Henrik* karmester kísérte zongorán a nála megszokott bravúros ügyességgel. A hangversenyt egy élőkép fejezte be, azt ábrázoló, amint Szt. István az országot Nagyasszonyunk pártfogásába ajánlja. A lelkesült nézők még meg is ujráták, cáfolatául amaz aggodalomnak, melylyel egyesek az ilyen élőképet nem vélték alkalmasnak a bemutatásra. A hangverseny után tombola volt, mely csak éjfel után ért véget.

A farkasdi óvoda. Mint halljuk, a farkasdi képviselő testület abból az alkalomból, hogy ovónőjük pár hó multán férjhez megy és távozik, az óvodát menhelylyé akarják bérálni és csupán dadát óhajtanak bele alkalmazni. Ime takarekoskodni akarnak az urak, pedig alig jut 20 fillér egy gazdára az ovónő csekély fizetéséből és feleedik egyben, hogy egy dada nem képes arra, amit egy okl. ovónő teremt. E napokban adott éppen Wlasics kifejezést a tekintetben, hogy az óvoda törvény szigorítását óhajtja, a mit bizony a m. k. tanfelügyelőség nem fog figyelmen kívül hagyni. Azután lesz még ebbe beleszólása Gróf Karolyi Lajosnének is, sőt reméljük, hogy a farkasdi elüljárók sem akarnak majdan haladni e téren — rák modjára.

A kovács-legény bolyongása. 1901. júliusban a privigei választás előtt történt, hogy Zány Ferenc, fiatal jókedvű, életerős 18 éves kovács-legény, ki egész nap a kalapácsot emelgeti, a fajront után kiment a szabad természetet élvezni, s úgy 9 óra tájékn este hazafelé jövet kortes nótákat énekelt dr. Ernusz Sándor tiszteletére a vasutól a város szélső házáig. De e szélső házban lakott egy liberális, s arra sétált két zsidó leány, ezek fuzionáltak a jókedvű, magyarul éneklő legényke agyonütésére. Földadták őt Filbergernek ki elítelte az ifjút 30 korona pénzbírság vagy két napi fogságra. Oh! de van még a szegény-legénynek pártfogója. Megfelebbezték az ügyet. Helybenhagyó végzés jött le. Ismét apelláltak. Most elmúlt hosszú idő. Már azt gondoltuk, el is feledkeztek

róla. S íme a zsámbokréhi választás után néhány napra ismét hivatják az ifjút, hogy fizessen 30 koronát vagy üljön a dutyiba két napig. A legényke kérte a végzés a kiadását, de semmi szin alatt sem akarják neki kiadni. Az ifju gondolt egyet. A főispán ur azt mondta, mikor Privigyén volt, hogy ő a nép atyja, pártfogója. *Ajtaja nyitva áll mindig* a panaszosok előtt, elmegyek Nyitrára és elmondom annak a jószívű főispánnak. A tervet követte a tett. A szegény kovács keservesen szerzett és megtakarított öt forintocskáját rászánja és elment Nyitrára egyenesen a főispán lakására. Már az ajtóban egy hajdú faggatja: „mit akar, mit hozott“ stb. Nagy nehezen följebb ment az emeletre. Itt bejelentik. Háromnegyed óra mulva jött ki, s a főispáni magán titkára elé küldte. A titkár kihallgatja, vallatja, s elküldi az alispánhoz. Az alispánnak vendégei vannak. A főjegyző fogadja. Kihallgatja, vallatja s végre kijelenti, hogy ez az ügy a főispán elé tartozik. Visszament az ifjú a főispánhoz. Vár, vár, várokozik jó ideig. Jön a szobalány. Kihallgatja, vallatja. Fellép pártfogónak, mert a főispán ur az alispánhoz utasítja. Ment az ifjú az alispánhoz. Jelentkezik. Ott azt mondják neki: „A nagyságos alispán ur azt mondta, hogy beteg; csak három nap mulva jöjjön, akkor elintézi az ügyet.“ A szegény kovács-legény feje szédül, szeretett volna valakire egy nagyot ütni a kalapácsával. — A kapus érdeklődve kérdi az ifjút, mit végzett. S tanácsot ad neki. Barátom itt két napot elvesztett, most menjen haza üljön két napig sokkal okosabban teszi. — Az ifju most gondolkodik, hogy oda az 5 frtja. Két napig nem dolgozott, azalatt le is ültette volna a fogságot.

Kinevezés. Dr. Tharóczy Károly megyei főorvost az igazságügyi miniszter a törvényszéki orvosok vizsgáló-bizottságának tagjává kinevezte.

A nyitrai keresztény nőegylet előre hirdett hangversenye igen szépen folyt le április 1-én a nyitrai nemzeti színházban. A színház egészen megtelt. Ott láttuk a páholyban dr. Kramolin Victor főispánt nejevel, Lóskay dandárparancsnokot nejevel s a többi páholyokat is a városi patricius és penzarisztokrata családok foglalták el. A hangverseny Mozart „Titus“ nyitányával kezdődött, melyben a „nyitrai zenekedvelők“, (a kath. kör, hogy ugy fejezzük ki magunkat, fiókja) fényes tanubizonytságot tettek arról, hogy a zeneművelést milyen nagy fokra lehet vinni egyszerű baráti körben. Ezt követték Lihán Jenő tvszéki jegyző mesteri „Magyar dalai“ zongorán. A fiatal művész remek játékát már ismeri a közönség a kath. körből, itt oly temperamentumos verével rezgettette meg nemcsak a zongora, de a szív hurjait is, hogy az ábrándosan csapkodó hanghullámokat szívesen elhallgattuk volna órahosszat.

Az estély egyik clou-ja egy fiatal hegedűművész, Szántó Jani ur, egy cseperedő tanuló, kinek az „ur“ nevet csak barátságból előlegezzük, t. i. annyira fiatal, de öreg hegedűjével versenyezni képes a meglelt kora mesterekkel. A fiatal ember technikája ugyszólván alig hagy kívánni valót hátra. Játéka nyugodt, de azért telve melegséggel, a szenvedélynek és indulatosságának semmi nyoma sincs, látszik, hogy az iskolának szabatosága igazgatja még nyirettyűjét, melynek kimért regulái alatt a klasszikus zené terén kétségkívül még hódítást fog tenni. A közvélemény az volt, hogy a fiatal ember határozott tehetség.

A hegedűjátékot zongorán Kohn Adolfné urnő kísérte, szerényen ugyan csak mint kísérő szerepelt, de a zeneismerő a biztos szabatos játékból kiérezte, hogy a zongoránál ülő igazán csak — játszik a billentyűkkel. Viharosan megtapsolták.

Sebők Sárika kisasszony hangját már előnyösen ismeri közönségünk. Hangja kellemes, méretei nagyok s még sem túleröltetett, biztos még akkor is, mikor a legfelsőbb regiszterekben csapong. Amióta utoljára láttuk a Vörösmarty-ünnepélyen,

szemmel látható haladást tett. A kisasszonyt, — kinek megnyerő szinpadí alakja éppen nem válik művészetének hátrányára — Stetka B. zene-tanító kísérte.

Majd egy orosz tárgyú kis vígjáték „A medve“ címen került szinre, melyben Endrődy Helén kisasszony minden lámpaláztól menten adta először a bánatos özvegyet, azután a sértett nőt. Biztos, kerekded mozgása a szinpadon nagy elevenséget kölcsönzött a darabnak. Győrösi F. (álnév) szereplése meg már határozott nyereség volt a nőegyletre. Győrösi ur ugy egy előbbi monológban, mint különösen a kérielhetlen hitelező ezen szerepében pompásan festett, és hálás szerepét hol maró gúnynyal, hol az érzelmek meleg hangjával tudta ügyesen árnyékolni.

A változatos programot „Ase halála“ című zenedarab zárta le, melyet, dacára, hogy az estély már három óra hosszat tartott, s a hőség szinte elviselhetetlen volt, a közönség méltán megillető figyelemmel a legnagyobb nyugalommal hallgatott végig.

Amit nem helyeselhetünk. A regálét ez évben Farkasdon is a község maga kezeli, írja ottani leveleznők. Kedve szotytyaut az elüljáróságnak megbirkózni vele, most, mikor a bérlet elérte a legfelső fokát, és bizonyos, hogy deficitel fog végződni. Miért nem iparkodtak évek előtt, mikor még Singer Józsinak babás bankókat természetelt? Úgy latszik, az elüljáró uramék már átlátnak a szitán és úgy okoskodtak, hogy a drága bérleten is kijönnek ők, majd nyélbe üti a dolgot egy új korcsma. Kérvényeztek, a mult heti gyűlésben pedig a korcsmai jog szaporítása tárgyában beadott kérvényt már meg is sürgették — mert szükség van, Farkasdon kevés 8—10 korcsma, a nép nem tud itókájához jutni...

Éltre való javaslat. A néppártnak a kereskedelmi tárca tárgyalása alatt kifejtett nagyszabású tevékenysége sok érdekes mozzanatban bővelkedik. Ezek között kiemelendőnek tartjuk Csernoch János javaslatát, mely úgy alapeszméjének a célszerűsége, mint helyi vonatkozásainál fogva, reánk nyitramegyeiekre nézve különös fontossággal bír. Csernoch János ugyanis a képviselőház mult csütörtöki ülésében javaslatot nyújtott be, melyben azt követeli, hogy a kormány terjesztszen elő részletes kimutatást arról, hogy mely ipari vállalatok és mily összegű segélyt kapnak az államtól. E javaslatot az érdeemes képviselő, aki eddigi szereplésével is fényesen behízonnyította, hogy a legteljesebb mértékben érdemes kerületének a bizalmára, hatalmas beszéd kíséretében nyújtotta be, melyből e helyen a következő tanulságos részletet közöljük:

Az állam támogatásával alapított iparvállalatok nemelyikéről azt beszélük — én nem tudom, igaz-e, hanem a közvéleményben el van terjedve — hogy, ahg hogy megalakult és maris megszűnt; voltaképen alapításának ideje összesen megszűnésének pillanatával is. Így beszélük azt pl. a mateoci börtgyárról, amely több, mint 60.000 korona állami támogatásban részesült, és amely alapítása után megszűnt. Ha ezt a 60.000 koronát pl. a Nyitramegye Brezova nevű községében mar századok óta virágzó bőrparra fordították volna, akkor ez a bőrpar nem ment volna tönkre és a mellett támogattak volna oly iparágat, amely századokon át megmutatta életképességét, csak későbbben nem volt képes versenyezni a külföldi gyárakkal úgy, hogy ezek a szegény emberek kénytelenek voltak legnagyobbrészt iparukkal felhagyni. Így hallok megint — nem tudom, hiszen a kereskedelemügyi miniszternek több alkalma van, mint nekem meggyőződni arról, hogy hasonló sors érte a vasmegyei szent-gotthárdi óragyárat és ugyanazt beszélük a pápai szövőgyárról is, amely alig képes néhány munkást foglalkoztatni, dacára annak, hogy tekintélyes állami támogatásban részesül. Az államnak minden támogatása eddig azon az elven alapult, do, ut des, adok, hogy te is adj. Akármit tesz az állam, akárminő kedvezményben részesít valakit, bizonyos jogokat követel a maga számára.

Igy, midőn az állam a felekezeteket támogatja iskoláik fentartásában, tanítóik fizetésében,

a felekezetektől olyan jogokat követel, amelyek bizony sok esetben teljesen azonosak a felekezetek autonómikus jogainak elkobzásával. Ha a kormány például egy szorgalmas fiatal embernek utazási ösztöndíjat ad, attól is megköveteli, hogy utjának eredményéről a kormánynak jelentést tegyen, vagyis a kormány azt mondja: én adtam neked bizonyos mérvű támogatást, te meg mutasd meg, mire fordítottad a neked adott összeget.

Ha ez mindenütt így van, ha a magyar államháztartásban mindenütt következetesen keresztül van vive ez az elv, akkor nem tudom, miért nem lehetne ugyanezt gyakorolni az iparral szemben is, miért nem lehetne itt is bizonyos nyilvános ellenőrzést behozni.

Hiszen itt közvagyon elköltéséről van szó, az egész ország van érdekelve; kívánatos tehát, hogy lássa az ország, hogy az az ország, amely magában véve nem nagy, de mégis jóakarátunk jele, milyen célokra fordítatik.

Kívánatos, hogy lássa, szükségese-e azok a gyárak, nem csinálnak-e versenyt a már meglévő házi- és kéziiparnak és tényeg azokra a célokra használtatnak-e fel a segélyösszegek, amely célokra kerettek és amely célokra az állam azokat adta. Ez közvagyon és minden közvagyon ellenőrzés alatt áll. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Igaz, hogy a kereskedelemügyi miniszterium az országgyűlés elé terjesztett jelentésében ugy általában elmondja, mennyi gyárat létesített, támogatott, elmondja, hogy ezek a gyárak milyen iparral foglalkoznak, de sem ezek a gyárak nincsenek névleg megnevezve, sem az az összeg nincsen feltüntetve, melyet az állam az iparpartolására nekik nyújt. Mindezek után azt hiszem, természetes, ha azt kívánjuk, hogy ezenül lássuk, hogy ezek a pénzek mily gyárakra, mily összegben fordítottak (Élénk helyeslés a baloldalon.) Sőt éppen ugy, miut a felekezeti iskolák támogatására hozott törvényben intézkedett a törvényhozás, szükség van itt is azoknak a feltételeknek a megállapítására, amely feltételek mellett az alapítandó gyárak állami segélyezésben részesülnek, szükséges az országgyűlésnek biztosítani azt a jogot, hogy lássa, hogy mely gyárak minő összeget kaptak iparpártolás címen.

A vágbesztercei hitelszövetkezet.

„A Vágbeszterce és vidéke“ Hitelszövetkezet működéséről az 1901. évről a következő jelentést vettük: Átalakuláskor 1897. april 4-én a tagok száma volt 93, jelenleg 708, 1209 üzletrészszel; 1901. dec. hó 31-ig 33363 kor. 66 fill. lett az üzletrészekre befizetve és 51903 kor. 22 fill. betétet kezeltünk. A tagoknak 90554 kor. kölcsönt nyújtottunk, melyből csak 3670 koronát vettünk fel a központnál. 1901. évi forgalmunk 254875 korona 06 fillér tiszta nyereség 1501 kor. 11 fill., tartalékalap 1901. dec. végéig 1932 kor. 87 fill. — *Pálffy Pál*, igazgató elnök.

Röntgen-sugarak bemutatása. Dr.

Arkenberg Bela, nyitrai kórházi segédorvos, husvét keddjén delután a nyitrai nagyobb papnevelde összes növendékeinek bemutatta a Röntgen-sugarakat. Dr. Arkenberg ur egy oránál tovább a legmeglepőbb megvilágítást eszközölt, mely akkor érte el tetőpontját, midő a lámpát egy dobozba elzarta, úgy hogy teljes koromsötét lett a szobában s a csontképletek annál világosabban voltak láthatók. A fiatal theologusok mély hálával fogadták a doktor ur tanulságos demonstrációit.

Drótnélküli telefon. Mukies Zsigmond postafőtiszt Szombathelyen, mint a „Pressburger Tagblatt“ jelenti, olyan készüléket talált fel, melynek segítségével a hanghullámokat sodronyvezetek nélkül is lehet továbbítani. Az eddigi kísérletekből bebizonyult, hogy nem csupan beszélgetések, hanem zenehangok is 4—5 kilométernyi távolságra hallhatók. A találmánynak különösen vasut és hajóközlekedésnél lehet nagy hasznát venni. Mukies készülékéről bővebb értesítés nem jött; de ha valósul, nem szenved kétséget, hogy fényes jövő vár rá.

Sajtó hiba. Lapunk mai számában 2. old.

3. hasábjának 5. sorában e szó *számára* helyett olvasandó: *szamara*.

Téved, a ki azt hiszi, hogy csak drága

gyógyszerek használhatnak; szembetűnő példát szolgáltat erre Vértes gyógyász. Ferenc-pálinkája, mely dacára olesóságának, a legkülönfélébb esetekben alkalmazható gyógyszer és piperecikk, s egy házban sem hiányozhat.

Közgazdaság.

A nagy-surányi cukorgyár.

Irta: Wiener Moszkó.

(Vége.)

A nagy-surányi cukorgyár- és finomító részvény-társaság cukorgyára Nagy-Surányban 1889. évben üzemét megnagyobbította és répabeszérlési kerületét Bars- és Hont-megyékre is kiterjesztette. — A cukorgyár mostani berendezése a következő: 17 Fairbairn-gőzkazán 3258 m² fűtési felülettel és 23 gőzgép 704 lőerőre, 2 mosódob, 3 répavágógép, 1 lugzótelep 14 edénnyel 658 hl. irtartalommal, 6 telítő 938 hl. irtartalommal, 2 hármas és 1 négyes számú Robert és Wellner-Jelinek rendszerű lepároló-telep 1490 m² fűtési felülettel, 3 vakuum 360 m² fűtési felülettel és 40,000 mm. súlyú főzet befogására s 40 oszmos készülék. A gyár légszuszuligításra van berendezve. A nyers cukorgyárban 500, a finomítóban 400 munkás dolgozik, ezek között 570 férfi- és 330 női-napszamos 300 fillér, illetve 130 f. napi-bérrrel. A finomítóban 24 óra alatt 800 mm. nyerscukor dolgoztatott fel. — Az évenként feldolgozott répamennyiség 400,000 mm.-ről 700—900,000 mm.-ra emeltetett fel. A répa ára a gyárba szállítva 2-04 K. A surányi gyár répabeszérlési kerülete főképp Nyitra megyében fekszik, honnan az összes répa 70%-a ered. A répaszükséglet 12%-át Bars megyéből, mintegy 18%-át Komárom megyéből fedezik. A gyár kb. 160,000 mm.-nyi kőszén-szükségletét legnagyobb részben Morva-Osztrauból és Felső-Sziléziából, a többi Salgó-Tarjánból és a tatai kőszénbányából fedezi, 1500 mm. meszet Pozsony megyéből, kb. 500 mm. csontszén Erdélyből és Szerbiából és 30,000 mm. mészövet Nyitrából hozat. Az idegen gyártelepekről beszerzett nyerscukormennyiség azelőtt kb. 50,000 mm.-át tett ki; utolsó években a saját nyerscukorgyártás fokozatos fejlesztése következtében idegen nyerscukor nem szükséges. — Az évi termelés süveg-, pilé-, kocka- és porcukor alakjában kb. 100,000 mm.-át tesz ki. A termelt cukor $\frac{3}{4}$ része belföldön és Ausztriában kerül eladásra, a másik rész Bulgáriába, Szerbiába, Rumániába, Törökországba és Fiumén át Olaszországba megy. Kb. 25,000 mm. szörplevet a győri és budapesti szeszgyárak dolgoznak fel. A répaszétleteket a termelőknek legnagyobb részben ingyen visszaküldetik. A társaság mostani alaptőkéje 2,400,000 K. névre szóló 2400 darab részvény 1000 K. befizetéssel. (Szerzőnek „A magyar cukoripar fejlődése” című most megjelent nagy művéből.)

A Triesti Általános Biztosító Társaság (Assicurazioni Generali)

f. é. március hó 20-án tartott 70-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1901. évi mérlegek.

Az előtűnk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1901. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 571,267,823 korona és 19 fillért tettek ki, és az év folyamán bevett díjak 25,501,529 korona 89 fillérre rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 12,664,410 korona 50 fillérrel 147,165,146 korona 89 fillérre emelkedett.

A tűz-biztosítási ágban a díjbevételek 11,890,311,770 korona biztosítási összeg után 19,179,387 korona 41 fillér volt, miből 8,453,497 korona 20 fillér viszont-biztosításra fordítottatott úgy, hogy a tisztadíjbevételek 10,725,890 korona 21 fillérre rugott, mely összegből 7,267,495 korona 05 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten jövő évre vitetett át; a díjtartalék tehát a tiszta díjbevételek 67,76%-át teszi ki. A jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 80,231,416 korona 02 fillér.

A szállítványbiztosítási ágban a díjbevételek 4,937,050 korona 14 fillért, mely a viszont-biztosítások levonása után 2,197,096 korona 58 fillérre rugott.

A betöréssel szembeni biztosítási ágban a díjbevételek 317,084 korona 80 fillért tett ki.

Károlyért a társaság 1901-ben 27,945,234 korona 91 fillért folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 716,540,625 korona és 97 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 133,470,273 korona 85 fillér esik, mely összeget a társaság 192845 kéresterben fizette ki.

A nyereség tartalékok közül, melyek összesen 16,022,487 korona 99 fillérre rugnak, különösen kiemelendők: az alapszabály szerinti nyereségtartalék, mely 5,250,000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyam-ingadozására alakított tartalék, mely a 3,379,624 korona 17 fillér külön tartalék, úgyszintén az évi nyereségből kihasított 350,000 korona, 10,402,487 korona 99 fillérre emeltetett fel; továbbá felemlítendő még a 160,000 koronára rügő kétes követelések tartaléka. Ezekon kívül fennáll még egy 560,000 koronát kitevő külön alap, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges csökkenését kiegyenlítsé.

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangú értékekben vannak elhelyezve az ideai átutalások folytán 173,458,451 korona 60 fillérről 190,319,427 korona 11 fillérre emelkedtek, melyek következőképen vannak elhelyezve:

1. Ingatlanok és jelzálog követelések 318,702,900 korona 66 fillér. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 17,799,821 kor. 32 fill. 3. Letéteményezett értékpapírokra adott kölcsönök 2,467,253 kor. 17 fill. 4. Értékpapírok 122,468,568 kor. 59 fill. 5. Tárca váltók 1,140,190 kor. 42 fill. 6. A részvényesek biztosított adóslevelei 7,350,000 kor. 7. Bankokkal levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitelezők követeléseinek levonásával 7,223,302 k. 95 fill. Összesen 190,319,427 korona 11 fillér.

Ezen értékekből 43 millió korona magyar értékekre esik.

CSARNOK.

Érsekújvár a török uralom alatt.

1663—1685.

Irta: Matunák Mihály.

(Folytatás.)

Április elején a budai vezír ismét iparkodott az érsekújváriakon segíteni s azt a Nógrádon várakozó 1000 társzekeret levinni hozzájuk.

De maguk az érsekújvári törökök is gondoskodtak magukról. A hódolt falvaktól vásároltak sok élelmi cikket s kívánták, hogy a falusiak maguk hordják be azokat. Befogattak tehát 40 szekérbe s 300 janicsár és 300 lovas kíséretében Érsekújvárhoz indultak. Amint ezt azonban Heisler megtudta, útjokat állta, a 300 lovaszt szétkergette, a 300 janicsárból 150-et levágott s a szekereket mind elszedte, néhány fuvarost pedig mások megfélemlítésére karóba huzatott.

Heisler esellel is igyekezett ártani az érsekújvári törököknek. Így egy ízben beküldött egy hódolt parasztot a várba, ki azt hazudta a törököknek, hogy egy gabonával telt vermet mutat nekik. Heisler a közeli erdőben leselkedett. A kijelölt helyre 200 török jött. Heisler ekkor előugrott embereivel s a törököket majdnem mind levágta. Mäskor meg két hódolt parasztot küldött be hat kenyérral a várba, hogy azokat eladják. A törökök 17 frtot fizettek a kenyérért és kérték a parasztokat, hogy máskor is hozzanak és jól megfizetik. Így tudta meg Heisler, hogy csakugyan nagy bent az inség.

A basa azt is ígérte, hogy minden keresztény foglyot kész egy zsák gabonáért szabadon bocsátani; különben éhen hagyja őket veszni. Erre azonban azt felelték, hogy hiszen több török van a keresztények kezében, mint keresztény a törökökben s ha ő rosszul bánik a keresztényekkel, ők még több rosszat tehetnek a törökökkel. Töböt azután szabadon bocsátott a keresztények közül.

Heisler még másképp is próbált. 400 német és 400 magyar lovaszt küldött ki, hogy az érsek-

újvári legelőről hajtsák el a marhát, melyet oda hajtott a hódolt nép; 1000 ember pedig el volt rejtve. De a törökök Érsekújvárhoz már nem mentek lépre, sőt a várból lődözni kezdtek. Mire Heisler lovasai a marhát visszahajtották a 17 emberrel együtt. ¹

Végre eljöttek az érsekújvári törökökre borzasztó, az elnyomott keresztény nép számára pedig örvendetes napok.

Lipót király a török háború kedvéért új szerződést kötött szövetségeseivel s a pápa tetemes pénzbeli segélye ² és a papi jövedelmek nagy részének átengedése lehetővé tették a két éves hadjárat következtében megfogyott hadsereg új toborzások által való kiegészítését, valamint a birodalmi fejedelmekkel segélycsapatok átengedése végett kötött szerződések foganatosítását.

Ily módon a császári hadsereg mintegy 61,000 emberre nőtt, melyhez még a bajor választó fejedelem 8000 embert, a kölni 6000-et, Braunschweig-Lüneburg hercegei 11,000-et, a frank és felső-rajnai kerület 8000-et, a sváb kerület pedig 4500-at állítottak ki. Az egész magyarországon felállított hadsereg ereje tehát megközelíté a 100,000 embert. Ily hadsereg Lipót vezérei rendelkezésére még nem állott. Lipót szövetségeseivel, a lengyel királlyal és Veneziával, abban állapodott meg, hogy az ellenségeskedéseket mind a három hadszíntéren, t. i. Magyarországon, Podoliában és Dalmáciában megkezdik.

A király és Károly lotharingiai herceg, a fővezér Érsekújvár megszállását illetőleg még nem állapodtak meg, a hadsereg azonban megalakult és egyelőre a következő tagozást nyerte:

Főparancsnok: Károly lotharingiai herceg.

Főszereg: 32,450 ember. Ebből gyalogság: 115 század, 17,250 ember Waldeck herceg tábornagy, Croy hg. tábornagy, pfalzneuburgi Lajos hg., De Souches és Scherffenberg grófok vezérőrnagyok alatt; — lovasság: 95 század, 15,200 lóval Caprara Enea gróf tábornagy, bádeni Lajos őrgróf, Dünwald gróf lovassági tábornokok, Palfy gróf, Caraffa Antonio gróf altábornagyok, Taif gróf, Mercy báró, Lodron gróf és Styrum gróf vezérőrnagyok alatt; — tüzérség: mintegy 75 löveg Börner ezredes alatt. A főszereghez tartozott még a kanizsai, győri és a dunáninneni generalátusok magyar határőrsége.

Horvátországi hadtest: 8450 ember, parancsnok Leslie gróf tábornagy. Gyalogság: 35 század, 5,250 ember De la Verne marquis altábornagy alatt; lovasság: 20 század, 3,200 lóval, Salm herceg lovassági tábornok alatt; a horvát határőrség.

Felsőmagyarországi hadtest: 10,850 ember. Parancsnok: Schulz gróf tábornok. Gyalogság: 35 század, 5,250 emberrel würtembergi György Frigyes herceg ezredes alatt; lovasság: 35 század, 5,600 lóval, Veterani gróf ezredes alatt; továbbá Barkóczy és Gombos huszárai. — Rendelkezésre állottak még a következő várak és városok helyőrségei: Trencsén, Lietava, Lednic, Nyitra 10; Lipótvár 3, Győr 3, Pozsony 2, Komárom 2, a bányavárosok (Körmöc-, Selmec-, Beszterce-, Baka-, Uj-Béla- és Libetbánya), Léva, Csábrág, Sztinya, Likava, Árva 9; Esztergom, Visegrád 5; Szatmár 10; Ecsed 4; Dunajec, Szendrő, Murány, Segesvár, Lőcse, Szeben, Bartfa és Makovica 16; összesen 64 század, 9,600 emberrel.

A főparancsnok biztosítva volt ugyan, hogy hadseregének legnagyobb részét június hó kezdetén harcra alkalmas állapotban s a meghatározott gyülekező helyeken, Esztergom és Párkányon találja, mégis az összpontosítás befejeztéig az egész június eltelt, mi által eltűntek a kedvező körülmények Buda vagy Fejérvár ostromára nézve is, mivel időközben az ellenséges haderő a hadsínhelyre érkezett.

A herceg ily körülmények között már csak az érsekújvári vállalat iránt birt bizalommal, mert az örökös tartományok, nemkülömben Komárom,

Nyitra és Lipótvár közelsége az ostromló sereg szükségleteinek megszerzését nagy mértékben megkönnyítették, az elkülönített védőrség gyengesége pedig a vár visszafoglalását a török hadsereg megérkezése előtt valószínűvé tette. Az ostrom bevezetéséről a herceg még a nógrádi vár megvételeit kívánta, miért is június 25-én 3000 lovassal annak kémszemléjét eszközölte. Minthogy azonban úgy találta, hogy Nógrád rajtaütéssel el nem foglalható, rendes ostromlást pedig nem érdemel, a párkányi főhadiszállásra visszatérvén, az összes csapatokat Érsekújvár felé irányította, melyet a már ott lévő Heisler hadtestével július hó 7-én szorosán körülzároltatott.

Július 8-án megérkeztek Surány felől a lüneburgiak, 9-én pedig Lipótvár felől a bajorok, mi által az Érsekújvár alatti császári hadsereg száma 43,000 főre emelkedett.³

Július 10-én, midőn a főparancsnok a hadsereg tábornokai kíséretében kémszemlélet tartott s megjelölte a helyeket, a várát ostromolni szándékozott, a várból néhány ágyulövést tettek, mely alkalommal egy ágyú szethasadt és két törököt megölt. Ekkor, miként a később kiszabadult foglyok állítják, a levert basa megfogván szakállát szomorúan mondá: „Már látom, hogy semmi szerencsét sem remélhetek a keresztények ellenében.“ A szemlénéi látták, hogy a várak nagyon mély és nehéz volna vizét levezetni; azért is Érsekújvárt csak tüzzel lehet bevenni. Hogy a tábor az ellenség mindennemű háborgatása ellen biztosítva legyen, az egész vár körül kétszeres sáncot hánytak és a nyitra folyó gázlóit jól megszállták. — Az ostromlottak 500 főnyi gyalog- és lovassal kirohantak s kezdetben hátraszorították ugyan az előőrseket, de később több önkéntes segítségül jöven, a támadókat visszaverték. Conty, La Roche-sur-Yon és Commercy hgek nagy veszedelemben forogtak, a württembergi hg, a dán király testőrezredese s négy önkéntes megsebe-

sült és négy katona elesett. Este Beck ezredes kiküldetett, hogy a megszállottak néhány előőrset fogja el. Az ellenség sűrűn tüzelt rája de eredmény nélkül.

Július 11-én a megtartott haditanácsban a herceg a Forgách- és Cseh-bástyáknak két oszlopban való megtámadását határozta el; az első vezetésével Croy hg. tábornagyot és a hannoveri hget felváltva, az utóbbiával pedig Serényi gróf bajor tábornagyot bízta meg. Az első támadó oszlopnál naponta 1500 császári ugyanannyi lüneburgival, a másodiknál pedig 1500 császári ugyanannyi bajorral váltakozott. Az ostromlási munkálatokat wachtenburgi Kleinwächter főmérnök és ezredes vezette. Éjfélkor megnyitották a vívóárkokat és a várat ugyan az nap 700 lépésnyi távolságra fődött közeledő árkok segítségével megközelítették.

Július 12-én a vívóárkokat annyira kiszélesítették, hogy azokban három ember egymás mellett álva, fődve volt. A várból való tüzelés gyenge volt és nem okozott nagyobb kárt, minek következtében a munkálatok az egész éjjel serényen folytak.

Július 13-án a két elkülönített támadó csoport közeledő árkaik egy a megtámadott arcvonallal párhuzamos vívóárkok által összeköttek, mely utóbbi az erősségtől 500 lépésnyi távolságra volt. A párhuzamos vívóárkok szárnyainak biztosítása céljából egy-egy erőd (redoute) építése vétetett foganatba; egyszersmind három löveggátont építettek, és pedig egyet a baloldalon az esztergomi kapu uralása, egyet a jobb oldalon az esetleges kirohanások visszautasítása, végre egy harmadikat a vívóárkok bejáratánál a munkásoknak lövés elleni fedezése céljából. A két első 3—3, az utolsó pedig 5 ágyút fogadhatott be. E napon vagy 100 török elfoglalta az esztergomi kapu, illetve hid előtt lévő cölöp-védőművet és innen heves lödözést folytatott, de a lövések az ostromlóknak csak

csekély kárt okoztak. A táborba azon hír érkezett, hogy a magyarországi seraskierré kinevezett Ibrahim basa 40,000 emberrel Eszékenél a Dráván átkelvi készül és a Hatvannál álló egri és nagyváradai basák készülnek vele egyesülni. E hírre Straszer alezredes, egy tapasztalt és bátor tiszt, azonnal Esztergomba küldetett, hogy védő műveit, melyek annak visszafoglalása óta megfoghatatlan módon el voltak hanyagolva, kellő állapotba helyeztesse.

Július 14-én a párhuzamos vívóárkok közepén egyetlen gátont építettek 19 löveg számára, a vár felé domborodó iv alakban. Az ellenség szintén elsáncolta magát az esztergomi kapu előtt és e helyen két löveget alkalmazott. Estefelé mintegy 50 lovas kirohant a várból és az előőrsekből többeket meglepve, felkoncolt; a bajor dragonyosok ellentámadása azonban mindjárt visszauzte őket a várba.

Július 15-én az ostromlók a vár árkat 100 lépésre megközelítették, minek folytán a közeledő árkok csúcspontjai egy új párhuzamos vívóárkok által összeköttesbe léptek. Dél előtt 10 órakor kezdődött a tüzelés a jobb oldali három löveg számára épített gátonyból a Forgách-bástya csúcsa ellen és az egész nap folyt. Az nap d'Alste alezredest nyil találta, egy zászlótartó és 18 közlegény megsebesült és elesett.

(Folyt. köv.)

¹ Wunderbahrer Adlers-Schwung etc. II. 163—168. II.

² A pápa csupán Érsekújvár visszafoglalására 150,000 birodalmi tallért s a felszabadító hadjáratra összesen 545,000 frtot adott Lipótnak. A bécsi udvar nyiltan kijelentette s elismerte, hogy a pápa segélye nélkül nem lehetett volna Érsekújvárt bevenni. Fraknoi Vilmos: XI. Ince pápa. Budapest, 1886. 131. l.

³ Balás i. m. Az ostrom leírásánál felhasználjuk Balás i. művét s az általa használt forrásokat, továbbá Wagner I. Kr.: Christlich — und Türkischer Staedt — und Gesicht-Spiegel. Augsbürg 1687. c. művét 70—79. és egy francia egykorú naplót.

TRIESTI ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

(Assicurazioni Generali)

Budapest, V., Dorottya-utca 10. szám

a Közgazdaság rovatban közöljük a TRIESTI ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

hazánk legnagyobb, leggazdagabb és legrégebb biztosító társasága

mérlegének főbb számadatait. Teljes mérleggel a társaság mindenkinek, a ki e célból hozzá fordul, a legnagyobb készséggel szolgál.

Az intézet elfogad: élet-, tűz-, szállítmány-, üveg-, betöréses-lopás- és harang-törés és repedés elleni biztosításokat. Közvetít továbbá: jégbiztosításokat a „Magyar jég- és viszontbiztosító r.-t.“, valamint baleset elleni biztosításokat az „Első o. általános baleset elleni biztosító társaság“ számára.

☛ A nyitrai főügynökség: **NYITRAI HITELBANK.** ☛

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szíhat.

legjobb valódi francia

== SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY. ==

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szab.

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs, III. Hauptstr. 120.

(saját házában).

Aranyérmekkel kitüntetve.

Főhercegi és hercegi uradalmak, cs. és kir. katonai intézőségek, vasutak, ipari-bánya és gyári társulatok, építési vállalatok, építő-mesterek, ugyszintén gyári és ingatlan tulajdonosok szállítója. E viharmentes homlokzat-festékek, melyek mészen földhatók, száraz állapotban, oralakban és 46 különböző mintában kilétkint 16 krtól fölfelé szállíthatnak és ami a festék szintisztaságát és tartósságát illeti, azonos az olajfestékkel.

200 korona jutalék utánzások kimutatásáért.

Mintakártya, ugyszintén utasítás kívánatra ingyen és bérmentve.

1896. évi orsz. kiállításon díjjal kitüntetve.

JUHARI ÉS FURDA

templomfestők

Nyitrán, Káptalan-utca 17. sz.

Ajánljuk a nagyérdemű közönségnek
ujjonnan kibővített és**TEMLOMFESTÉSZET**

céljaira a legtökéletesebben berendezett üzletünket, melyben templomok festését, oltárképek és képek renoválását, valamint új oltárképek festését, szobrok polichromirozását s ezeknek ugy középkori, mint legújabb stílus kidolgozását **jutányos árak mellett** elvállaljuk.

Kiváló tisztelettel

9-12.

JUHARI ÉS FURDA,
templomfestők.

Költségleírányzatok és tervezetek ingyen.

SULGAN ANDRÁS

cipész-üzlete

Nyitrán, Vármegye-utca 10-ik szám alatt

készít és raktáron tart mindennemű és legjobb minőségű

lábbelieket

urak, hölgyek és gyermekek részére, izléses kiállításban, pontos kiszolgálás és jutányos árak mellett.

Csakis saját készítményű árak!

„Védjegy.”

FERENCZ

pálinka (sósorszesz)

Vértés gyógyszerész féle

használatban a leghatásosabb — Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenekelőtt legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt gyűrűmódszerre (massage). Kitűnő sikerrel használják *köszvény, csúsz, meghűlések ellen, bémulások, ficamoknál, gyulladás és kelésnél, továbbá a fejbőr erősítésére, valamint a száj tisztítására; belsőleg gyomor-görcs, rosszullét, fejfájás stb. ellen. Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levélherdőknek s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen.* Valódi csak a mellékelt **védjeggyel.** — Egy üveg 30 fillér. 1 és 2 korona. Kapható: *gyógyszertárakban, droguerákban, fűszerkereskedésekben.* — Nyitrán: *Csernyák R. és Einsinger József és társa* uraknál, általában ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen: 13-50

Vértés L. Sas-gyógyszertárában, Lugoson.

Teljesen ingyen!

Dr. Tóth János felső-zobori szőlőjében mintegy

250 szekér kő

a szőlő kitisztítása céljából, teljesen **ingyen** átvehető. A kő egy rakáson van, közel az uthoz és igen könnyen megközelíthető. A kik az ajánlatra reflektálnak, forduljanak akár szóval, akár írásban lapunk szerkesztőségéhez.

Az arc és kezek üdeségét, szép fehér színét (theint) elérjük, ha

a „LILIAM-TEJ” arc-crèmet

állandóan használjuk, mely rövid időn belül eltávolít pattanásokat, szeplőt és kiütéseket, az arebört bársonysimává és ruganyossá teszi; hozzávaló Liliom-tej-szappan, valamint Liliom-pouder is kapható **Esztergomban**

J. ROCHLITZ ARTHUR

gyógyszerésznél, a „Fekete sashoz” címzett **Hercegprimási udvari és Vármegyei** gyógyszerárban, valamint minden vidéki nagyobb gyógyszerárban.

Postai megrendelések gyorsan és pontosan csakis utánvét vagy a pénz előleges beküldése mellett jutányos áron eszközöltetnek.

Próba-tégely 70 fill., rendes tégely 1 kor. Liliom-szappan 70 fill. Liliom-pouder 1 korona és 50 fill. 5-12.

Alcsuthi tengeri (első utántermés)

m.-mázsánként 13 korona;

Tiszta magbüköny

m.-mázsánként 15 korona;

Takarmányrépa (200 mmázs)

m.-mázsánként 150 korona.

Kapható: Felső-Köröskényben (Nyitra városától 15 perc)

MÉREY-gazdászati.**SZUPERFOSZFÁTOT,**

kénsavas kálit,

kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

Chilisalétromot,**Kainitot,**

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolesóbban szállít a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.